

**Powiatowy Program Działań
na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
na lata 2009-2013**

Wągrowiec, kwiecień 2009

Spis treści:

1. Wstęp
2. Założenia ogólne i definicje
3. Misja i cele Programu
4. Sposób realizacji Programu
5. Odbiorcy i zasięg działania Programu
6. Czas trwania Programu.
7. Spodziewane rezultaty Programu
8. Posumowanie

Załącznik 1

Skala zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Wągrowieckim

Załącznik 2

Tabelaryczne zestawienie zadań wynikających z programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Wągrowieckim na lata 2009 - 2013

I. Wstęp

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2009-2013 jest dokumentem służącym realizacji założeń polityki społecznej .

W ramach Programu będą realizowane cele szczegółowe jak :

1. udoskonalenie systemu informacji związanej z problematyką osób niepełnosprawnych;
2. zintegrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych;
3. likwidacja bądź zminimalizowanie głównych przyczyn izolacji społecznej i wykluczenia;
4. tworzenie warunków umożliwiających niwelowanie skutków niepełnosprawności.

Program stanowi kontynuację i aktualizację działań określonych w realizowanym w latach 2004-2008 powiatowym programie pn. „Nie jesteś inny”.

Przyjęcie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest nadto wykonaniem delegacji zawartej w art. 35 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, która została wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 154 poz. 1792).

II. Założenia ogólne i definicje

Program jest skierowany do niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Wągrowieckiego oraz ich rodzin.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zawężyła powyższą definicję określając, że „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie”.

Dla potrzeb Powiatowego Programu przyjmuje się obydwie definicje, stosując określenie z ustawy głównie do realizacji zadań z niej wynikających.

Biorąc pod uwagę cytowane definicje niepełnosprawność to zjawisko niejednorodne, obejmujące wiele ograniczeń funkcjonalnych o charakterze fizycznym lub intelektualnym. Może wynikać zarówno z choroby somatycznej lub umysłowej; może mieć charakter stały lub przejściowy, występuje we wszystkich grupach wiekowych. W przeszłości, polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych w dużej mierze polegała na działaniach kompensacyjnych realizowanych głównie poprzez akcje charytatywne, oddzielne świadczenia oraz rozwój usług opiekuńczych. Pomimo, że działania te oparte były na dobrych intencjach, wpłynęły na marginalizację uczestnictwa tej grupy w życiu społecznym. Mówiąc o niepełnosprawności mamy na względzie relacje między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza.

Dowartościowanie i ujawnianie różnic indywidualnych jest obecnie jednym z największych wyzwań społecznych, natomiast tradycyjne procesy społeczno-ekonomiczne przebiegają w oparciu o założenia związane z pojęciem normalności, które nie uwzględnia osób z niepełnosprawnością.

Klasyczny przykład dotyczy organizacji systemu transportu i budynków użyteczności publicznej. Były one i jeszcze często są dla „przeciętnego” człowieka i niestety nie uwzględniają potrzeb osób z ograniczoną mobilnością:

- w ten sposób możliwości ich udziału w danej dziedzinie życia społecznego znacznie się zmniejszają .
- do powstania takich stereotypów przyczynił się sam brak obecności osób z niepełnosprawnością w głównych dziedzinach życia.
- doprowadziło to do samonapędzającego się procesu marginalizacji.
- właśnie poprzez marginalizację powstają uprzedzenia, niechęć a w konsekwencji dyskryminacja.
- marginalizacja i dyskryminacja ze względu na niesprawność obciążają również ogromnymi kosztami budżet państwa.

Nowe, całkowicie odmienne podejście do tego problemu zostało po raz pierwszy sformułowane w Uchwale z 3 grudnia 1993 roku Zgromadzenia Ogólnego ONZ – w „Standardowych Zasadach Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych”.

Również Wspólnota Europejska wydała Komunikaty i Uchwały zgodne ze Standardowymi Zasadami, w tym Raport pn. „Niewidzialni Obywatele” w grudniu 1995 roku, „Równe szanse dla osób niepełnosprawnych” oraz Raport „W kierunku Europy bez Barier dla Osób Niepełnosprawnych”.

Zgodność działań rządowych i ustawodawstwa polskiego z wytycznymi zawartymi w Standardowych Zasadach potwierdzają ponadto :

- Rządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem z 5 października 1993 roku,
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych-uchwała Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r.
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997r. z późniejszymi zmianami;
  - Konstytucja RP zawierająca zapisy zapobiegające praktykom dyskryminacyjnym wobec osób niepełnosprawnych,
  - Kodeks Pracy zabraniający praktyk dyskryminacyjnych wobec osób niepełnosprawnych w stosunku pracy.

Program stanowiący efekt prac zespołu roboczego posiada status *Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych*, zgodnie z art. 35 a ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2008 Nr 14 poz. 92 z późn. zmian.)

Rolę koordynatora programu, do którego w szczególności będzie należało :

- informowanie o potencjalnych źródłach dofinansowania projektów;
  - monitoring , ewaluacja programu, sprawozdawczość;
  - modyfikowanie programu w zależności od zgłaszanych potrzeb.
- będzie pełniło Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wągrowcu.

Realizatorzy programu:

- Powiat Wągrowiecki
- Gmina miejska Wągrowiec
- Gmina Wągrowiec
- Gmina Gołańcz

- Gmina Damasławek
- Gmina Wapno
- Gmina Skoki
- Gmina Mieścisko
- organizacje pozarządowe
- osoby fizyczne
- osoby prawne
- wolontariusze

Konsultanci programu :

- Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych
- Osoby niepełnosprawne i ich rodziny,
- Organizacje pozarządowe,
- Instytucje Gmin oraz Powiatu Wągrowieckiego
- Zespół ds. opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2009-2013

Źródła finansowania:

- budżet krajowy
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i inne fundusze celowe ;
- Powiat Wągrowiecki
- Gminy z terenu Powiatu Wągrowieckiego
- Europejski Fundusz Społeczny
- inne źródła: publiczne , prywatne

III. Misja i cele Programu

Misja

Wspieranie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, udzielanie im wszechstronnej pomocy gwarantującej korzystanie z wolności, praw człowieka oraz obowiązków obywatela, zagwarantowanych Konstytucją Rzeczypospolitej .

Program winien realizować misję poprzez tworzenie warunków zapewniających trwałą poprawę sytuacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu wągrowieckiego, poprzez osiągnięcie wskazanych jako priorytetowe 4 zasadniczych celów:

Cel 1

Osiągnięcie możliwie wysokiego poziomu społecznego funkcjonowania, przede wszystkim w zakresie:

- a. kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie postrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych;
- b. zwiększenia dostępu do opieki medycznej, a także świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny,
- c. likwidowania barier w obiektach publicznych, barier transportowych oraz barier w komunikowaniu się,
- d. zapewniania dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- e. wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych,
- f. zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki,
- g. zwiększania aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
- h. zapewniania konsultacji społecznej wobec wszelkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania z samorządną reprezentacją środowiska.

Cel główny 2

Wypracowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie społecznej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w tym podniesienie poziomu społecznego ich funkcjonowania oraz równoprawnego uczestnictwa w społeczności lokalnej.

Cel główny 3

Poszerzenie zakresu wiedzy i umiejętności kadr pracujących z osobami niepełnosprawnymi, w tym rodziców, opiekunów i wolontariuszy.

Cel główny 4

Zwiększenie społecznej świadomości skali problemów osób niepełnosprawnych i aktywne włączanie do ich rozwiązywania społeczności lokalnych.

IV. Sposób realizacji

ad. 1 a

Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie postrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolność do wypełniania zadań społecznych oraz stanowi przeszkodę w realizacji własnych celów.

Postrzegana jest jako stan niepożądany, niekorzystny fakt społeczny, często nieświadomie budzący obawę, że i nas może spotkać podobny los.

Brak rzetelnej wiedzy i informacji powoduje, że w ocenach kierujemy się w świadomości stereotypami, mitami, niesprawdzonymi informacjami, na podstawie których, postrzegamy osoby niepełnosprawne przez pryzmat ograniczeń, niskich rent, miernych warunków życiowych, bezradności oraz konieczności udzielania ciągłej pomocy. Ograniczenie sprawności kojarzone jest jako odchylenie od normy, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi budzi poczucie bezradności i zakłopotania.

Problem leży jednak nie po stronie samych niepełnosprawnych.

To w naszym otoczeniu muszą nastąpić takie zmiany, aby samorealizacja osób niepełnosprawnych stała się rzeczywistym i oczywistym stanem.

ad 1 b

Zwiększanie dostępu do leczenia i opieki medycznej, a także świadczeń zdrowotnych uwzględniających stopień i rodzaj niepełnosprawności

Skuteczna pomoc medyczna jest jednym z warunków równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Natomiast o skuteczności pomocy medycznej w stosunku do osób niepełnosprawnych decydują następujące czynniki:

- odpowiednio wczesne wykrycie, zdiagnozowanie i leczenie uszkodzeń,
- uczestnictwo w procesie leczenia, poza personelem medycznym i paramedycznym psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych oraz innych specjalistów,
- zaopatrzenie w odpowiednie przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny,
- włączenie w pomoc medyczną same osoby niepełnosprawne i ich rodziny,
- redukcja i eliminacja czynników powodujących niepełnosprawność.

Bardzo duże znaczenie w osiąganiu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawniania ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna.

W przypadku niepełnosprawnego lub zagrożonego niepełnosprawnością dziecka, działania te powinny być kierowane w szczególności do jego rodziców w najwcześniejszym okresie jego rozwoju. Ważne jest także inicjowanie działań w ramach grup samopomocy rodziców dzieci z podobną niepełnosprawnością.

Z odmienną sytuacją mamy do czynienia w przypadku osoby dorosłej, która na skutek wypadku lub choroby staje się osobą niepełnosprawną. Obok potrzeby ratowania życia samo leczenie i rehabilitacja medyczna jest nieskuteczna bez wsparcia poradnictwem. Praktyka pokazuje także, że najbardziej efektywnego wsparcia udzielają sobie wzajemnie osoby z taką samą niepełnosprawnością.

Jednym z niezwykle istotnych elementów wsparcia procesu leczenia i rehabilitacji jest możliwie jak najszybsze, najlepsze jakościowo i adekwatne do potrzeb zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wszystkie osoby niepełnosprawne, które potrzebują zaopatrzenia w przedmioty, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Obecny system zaopatrzenia jest niestety generowany finansami, co jest sytuacją powodującą duży dyskomfort i bardzo często nieodwracalne skutki.

ad 1 c

Likwidacja barier w obiektach publicznych, barier transportowych oraz barier w komunikowaniu się

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspakajania potrzeb na równi z innymi.

Społeczne zrozumienie, akceptacja, a zwłaszcza integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością, najszybciej osiągną pełny wymiar, kiedy niepełnosprawni staną się aktywnymi uczestnikami życia publicznego.

Tworzenie otoczenia przyjaznego osobom o różnym stopniu niepełnosprawności, polegające na umożliwieniu pełnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej, swobodnego komunikowania się z otoczeniem, przystosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez udostępnienie budynków i budowli, ciągów pieszych, transportu publicznego, w dużym stopniu ułatwi funkcjonowanie osobom w podeszłym wieku, osobom z dziećmi w wózkach, a także osobom okresowo niesprawnym fizycznie.

Przepisy mające na celu eliminację barier architektonicznych zostały usankcjonowane w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z 14 grudnia 1994 roku w sprawie warunków technicznych, jakim odpowiadać powinny budynki i ich usytuowanie. Przy projektowaniu tego typu zadań należy uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych, a część z tych zadań może być dofinansowywana ze środków PFRON bądź traktowana jako podstawa do uzyskania zwolnień z podatku.

Zadania do realizacji w przedmiotowym zakresie :

- egzekwowanie na etapie projektowania i realizacji dostępności dla osób niepełnosprawnych nowo budowanych i modernizowanych inwestycji budowlanych na terenie powiatu wągrowieckiego,
- stopniowe likwidowanie barier w dostępie do obiektów użyteczności publicznej oraz inżynierskich,
- pełne udostępnienie komunikacji dla osób niepełnosprawnych, w tym:
  - a) dokonywanie zakupu taboru niskopodłogowego,
  - b) czytelnego oznakowania środków i przystanków komunikacji,
  - c) zapewnienie dostępności transportu „drzwi w drzwi.”

ad 1 d

Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia. Celem pomocy jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Osoby niepełnosprawne korzystają ze świadczeń pomocy społecznej na ogólnych zasadach, określonych w ustawie dla ogółu społeczeństwa w formie zasiłków pieniężnych lub wsparcia środowiskowego obejmującego usługi opiekuńcze świadczone przez domy pomocy społecznej, ośrodki, organizacje i inne specjalistyczne placówki.

Wymienione formy pomocy tylko w nieznacznym stopniu zaspokajają potrzeby wynikające z niepełnosprawności.

Obok zabezpieczenia życiowych potrzeb osób niepełnosprawnych, konieczne jest również zorganizowanie zindywidualizowanej pomocy, która umożliwi osobie niepełnosprawnej usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej, pozwoli na prawdziwe upodmiotowienie.

Rodzaj, formy i rozmiar tej pomocy powinny stymulować osobę niepełnosprawną do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów, przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego, który ma bezpośredni kontakt z osobą niepełnosprawną.

Ponadto istniejące rozwiązania, dotyczące wsparcia osób niepełnosprawnych, nie uwzględniają lub uwzględniają w nie wystarczającym stopniu różnice potrzeb wynikające z różnych rodzajów niepełnosprawności.

Działania w zakresie nowych rozwiązań środowiskowego wsparcia osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane i realizowane przy współdziałaniu organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem roli wolontariuszy poprzez:

- ciągłe diagnozowanie i monitorowanie środowiska,
- tworzenie warunków pełnej dostępności do usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- przygotowanie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, kadry do pracy z osobami niepełnosprawnymi w środowisku,
- uczestnictwo w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin w miejscu zamieszkania.

ad 1 e

Wyrównanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji.

Wyrównywanie szans to proces, dzięki któremu społeczne i środowiskowe systemy i instytucje działające są powszechnie i w równym stopniu dostępne dla wszystkich, w tym również dla osób niepełnosprawnych.

Podstawowa bariera w stosunku do wszystkich grup niepełnosprawności tkwi w świadomości zarządzających oraz kadry placówek przedszkolnych i szkolnych. Pozostałe bariery nie są jednolite dla wszystkich grup niepełnosprawności.

Osobom niepełnosprawnym ruchowo dostęp do szkolnictwa uniemożliwiają w szczególności bariery architektoniczne. Podobnie jest z osobami niewidomymi i słabo widzącymi, którym poza specjalistycznym dostosowaniem środowiska potrzeba kilku pomocy technicznych oraz odpowiedniego przygotowania przedszkolnego. Dodatkowo konieczne jest także przeszkolenie kadry pedagogicznej uczącej w szkole masowej dziecko niewidome.

Takiego specjalistycznego przeszkolenia potrzebują także pedagodzy stykający się z dzieckiem głuchym i niedosłyszącym, które odpowiednio wcześniej zaopatrzone w aparat słuchowy i rehabilitowane może bez przeszkód zdobywać wiedzę w szkole masowej najbliższej miejsca zamieszkania.

Zdobywanie wiedzy to podstawowa dziedzina aktywności społecznej dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 18 lat. Brak udziału w tej aktywności osoby niepełnosprawnej skazuje ją już na początku drogi życiowej na wykluczenie z życia społecznego. Natomiast stworzenie osobie niepełnosprawnej warunków nauki wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami pozwoli na zwiększenie jej możliwości osiągnięcia pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Taki model nauczania i wychowania osób niepełnosprawnych ma nieoceniony wpływ na kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych jest fundamentem ich późniejszego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym.

Sposób realizacji tego trudnego zadania to:

- obejmowanie aktywną, stałą opieką psychologiczną i pedagogiczną wszystkich dzieci niepełnosprawnych od momentu stwierdzenia niepełnosprawności, a rodziców dzieci niepełnosprawnych doradztwem psychologicznym i pedagogicznym;
- uwzględnianie, przy opracowywaniu programów szkolnych i organizacji szkół, planów dotyczących nauczania osób niepełnosprawnych;

- zapewnienie dostępności oraz zorganizowanie służb wspierających, dostosowanych placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- wspieranie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich rodziców przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne;
- włączenie we wspomaganie procesu nauczania organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem, które należy tu przyjąć jest uznanie prawa każdego dziecka niepełnosprawnego do edukacji na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami i razem z nimi. Kształcenie w systemie specjalnym nie powinno zatem stanowić wygodnej alternatywy, usprawiedliwionej istniejącymi barierami organizacyjnymi, architektonicznymi, a często również społecznymi, które utrudniają dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej naukę w systemie ogólnodostępnym. Oczywiście nie oznacza to, że należy pomijać znaczenie szkolnictwa specjalnego dla dzieci, których rozwój intelektualny i ograniczenia funkcji poznawczych stanowią zasadniczą barierę w sprostaniu obowiązkowi szkolnym w systemie ogólnodostępnym. Dla dzieci, które kształcą się w systemie szkolnictwa specjalnego również niezwykle ważne jest aby nie musiały uczyć się w oderwaniu od środowiska rodzinnego.

W przypadku dorosłych osób niepełnosprawnych należy rozważyć ile z tych osób mogłoby w sprzyjających warunkach podnieść poziom swojego kształcenia w systemie wieczorowym , zaocznym lub w formie dodatkowych kursów kwalifikacyjnych. Umożliwienie im uzupełnienia lub podniesienia poziomu wykształcenia stanowi jeden z istotniejszych czynników, które mogą zwiększyć szanse tych osób na znalezienie pracy.

ad 1 f

Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki

Realizacja tego celu powinna przebiegać na dwóch płaszczyznach:

- pierwsza z nich to prowadzenie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez działalność kulturalną, sportową, rekreację i turystykę;
- druga to pełnoprawny udział osób niepełnosprawnych w masowej kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce.

Rehabilitacja społeczna - to proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli także w kulturze, sporcie i rekreacji.

Formy rehabilitacji społecznej to w szczególności :

a. warsztaty terapii zajęciowej,

- b. turnusy rehabilitacyjne,
- c. zespoły ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo,
- d. zespoły ćwiczeń rekreacyjnych i sportowych usprawniających psychoruchowo, zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych.

Wymienione formy obejmują swoim zakresem także działalność kulturalną, sportową, rekreacyjną i turystyczną, chociaż nie zawsze jest to działalność podstawowa.

Warsztaty terapii zajęciowej, które realizują również zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej mają na celu rozwój społeczny i zawodowy uczestników ukierunkowany na poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego zawodowo życia poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej.

Turnusy rehabilitacyjne są formą aktywnej rehabilitacji, połączonej z elementami wypoczynku, a uczestnictwo w tej formie powinno pozwolić na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Powrót dotyczy tych osób niepełnosprawnych, które wcześniej, często w pełni sprawne uczestniczyły w życiu społecznym i zawodowym.

Rehabilitacja społeczna stanowi bardzo ważny element działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powinna być w następnych latach kontynuowana we wszystkich wymienionych formach, a szczególnie w kierunku :

- a. zwiększenia liczby uczestników warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej zwłaszcza dla rodzajów niepełnosprawności nie objętych jeszcze tą formą pomocy, poprzez pozyskanie środków PFRON, na to zadanie;
- b. zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych mających ograniczenia w komunikacji społecznej w turnusach rehabilitacyjnych.

Każda osoba może być czynnym , biernym uczestnikiem kultury i sportu, może ponadto uczestniczyć jako organizator tejże działalności.

W ogólnospołecznym życiu kulturalno-sportowym powiatu wągrowieckiego w minimalnym procencie uczestniczą osoby niepełnosprawne. Wynika to głównie z istniejących barier architektonicznych, ekonomicznych, transportowych, w komunikowaniu się oraz mentalnych tkwiących w samych osobach niepełnosprawnych i ich najbliższym otoczeniu, jak również barier mentalnych tkwiących w osobach sprawnych.

Aby umożliwić szerszy dostęp do kultury, sportu i rekreacji należy:

- a. włączyć dokonania twórcze osób niepełnosprawnych do prezentacji profesjonalnych,
- b. podjąć działania w celu przystosowywania obiektów sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych dla potrzeb wszystkich grup niepełnosprawnych,

- c. umożliwić udział osób niepełnosprawnych w imprezach masowych,
- d. promować sport, rekreację i turystykę wśród niepełnosprawnych.

ad 1 g

zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność jest cechą wyjątkowo demokratyczną – dotyka wszystkie grupy społeczne i wywiera wpływ na wszystkie aspekty ludzkiej egzystencji. Sprawy osób niepełnosprawnych w różnym stopniu i zakresie stanowią obszar zainteresowań mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych struktur działających w obszarze zdrowia, edukacji, zatrudnienia, pomocy społecznej, kultury itd. Wynika stąd potrzeba uwzględnienia udziału wielu partnerów w przygotowaniu i realizacji programu.

Powodzenie realizacji założeń programu wymaga zapewnienia niezbędnego poziomu zgody społecznej na jego realizację. Dotyczy to wszystkich uczestników programu, a więc realizatorów, odbiorców, a także społeczności lokalnej jako całości. Opracowanie niniejszego programu wynika także z konieczności podjęcia działań mających na celu stworzenie większej ilości nowych miejsc pracy i ograniczenie skali bezrobocia w powiecie wśród niepełnosprawnych.

Przedłożony program zakłada realizację przedsięwzięć w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, działań na rzecz poprawy jakości zasobów ludzkich oraz dostosowania kierunków kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Osoby niepełnosprawne należą do grupy będącej w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Wynika to z wysokiego poziomu bezrobocia i przekonania, że tacy ludzie nie są w pełni wartościowymi pracownikami, o niskich kwalifikacjach, ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej i cechują się niską wydajnością.

Sprawia to, że niepełnosprawni są grupą szczególnej troski i opieki w dziedzinie poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz zatrudnienia.

Od 2000 roku na terenie powiatu wągrowieckiego sytuacja bezrobotnych niepełnosprawnych ulegała nieznacznej poprawie, zmniejszał się ich udział w stosunku do ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Jest to wynik wdrożenia ekonomicznego systemu motywowania pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, dotowania tworzenia odpowiednich miejsc pracy oraz refundacji części wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne.

Dużym problemem pozostaje nadal skala zjawiska bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych zamieszkujących na wsi, szczególnie marginalizowane w sferze pracy są kobiety niepełnosprawne zamieszkałe na wsi, co jest wynikiem nie

tylko „opóźnienia” cywilizacyjnego wsi, niską pozycją kobiety i ograniczeniami wynikającymi z niepełnosprawności, ale także brakiem potencjalnych pracodawców mających swoje siedziby na terenach wiejskich.

Niepełnosprawni mieszkańcy wsi są w trudniejszej sytuacji niż mieszkańcy miast.

Część z nich nie rejestruje się w ogóle w urzędzie pracy, przypuszczalnie ze względu na utrudniony dojazd, stan zdrowia czy też bariery architektoniczne. Istnieje również wśród nich obawa, że po otrzymaniu skierowania do pracy, utrudniony dojazd do pracy nie pozwoli im podjąć tej pracy.

Generalnie bezrobotni niepełnosprawni zamieszkali na terenach wiejskich w porównaniu z mieszkańcami miast, posiadają dużo niższe wykształcenie, mają dłuższy staż bezrobocia, co powoduje izolację społeczną i zmniejsza szansę na znalezienie pracy.

Wśród niepełnosprawnych – także w powiecie wągrowieckim - najmniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym. Poziom wykształcenia ma także ogromny wpływ na świadome podnoszenie kwalifikacji: im wyższe wykształcenie, tym większa konieczność dokończania się i szkolenia.

Dla wielu osób niepełnosprawnych zbyt duże znaczenie ma przyznana renta bądź świadczenie z pomocy społecznej, jednak jedynym podstawowym sposobem podniesienia poziomu życia, wzrostu poczucia własnej wartości oraz integracji ze społeczeństwem pozostaje nadal odpowiednio gratyfikowana samorealizacja w pracy zawodowej .

Według danych szacunkowych ocenia się, że w Polsce zawodowo pracuje co piąty niepełnosprawny w wieku aktywności zawodowej .

Najwyższą aktywnością zawodową charakteryzują się osoby z przyznanym na czas określony lekkim stopniem niepełnosprawności lub równoważnym (III grupa inwalidztwa), najniższą zaś osoby o całkowitej, trwałej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród niepełnosprawnych

Niepełnosprawność powoduje określone konsekwencje w życiu człowieka, w tym także w jego pracy zawodowej. Przejawia się to przede wszystkim w postaci ograniczeń w wyborze zawodu, trudności w znalezieniu pracy i w utrzymaniu się w niej.

Bardzo ważnym czynnikiem w adaptacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, są pozytywne więzi międzyludzkie. Trzeba pamiętać, że dla prawidłowego funkcjonowania niepełnosprawnych jest niezbędne utrzymanie kontaktów z pełnosprawnymi.

Często jednak niewiedza i strach z obu stron ogranicza możliwości i powstrzymuje przed nawiązywaniem bliższych relacji. Dużego nakładu pracy, wysiłku wymaga stworzenie klimatu wzajemnej akceptacji, zlikwidowanie barier architektonicznych, społecznych i wykluczenie form dyskryminacji.

Akceptacja środowiska to podstawowa przesłanka determinująca możliwość samorealizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Dzięki niej większą efektywność winny przynieść szkolenia i przekwalifikowania osób niepełnosprawnych – postrzegane nie jako bezcelowe wydatkowanie środków publicznych lecz jako bardzo ważna metoda aktywizacji środowiska niepełnosprawnych oraz skuteczny sposób na włączenie ich do życia społeczno – zawodowego. Zakładane w programie działania w latach 2009 – 2013 pozwolą niepełnosprawnym bezrobotnym na wypełnienie ról społecznych i zawodowych na równi z osobami pełnosprawnymi.

Zakłada się także w całym okresie wdrażania programu prowadzenie kampanii informacyjnej z wykorzystaniem wszelkich możliwych form rozpowszechniania.

Informacje kierowane będą w szczególności do korzystających z pośrednictwa urzędu pracy, w tym do : osób bezrobotnych niepełnosprawnych, pracodawców, organizacji pozarządowych.

V. Odbiorcy i zasięg działania Programu

Program obejmuje swym zasięgiem teren Powiatu Wągrowieckiego, w skład którego wchodzi siedem gmin:

- Gmina miejska Wągrowiec
- Gmina Wągrowiec
- Gmina Gołańcz
- Gmina Damasławek
- Gmina Wapno
- Gmina Skoki
- Gmina Mieścisko

Bezpośrednimi, stałymi odbiorcami Programu jest około 10% mieszkańców powiatu wągrowieckiego tj. 6.800 osób niepełnosprawnych oraz członków ich rodzin.

Odbiorcy pośredni to przede wszystkim organizacje pozarządowe i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Odbiorcy bezpośredni to w szczególności :

- osoby z dysfunkcją narządu wzroku,
- osoby z dysfunkcją narządu słuchu,
- osoby z dysfunkcją narządu ruchu,
- osoby upośledzone umysłowo i chore psychicznie,
- osoby niepełnosprawne z powodu przewlekłych chorób somatycznych,

- osoby z innymi dysfunkcjami i upośledzeniami,
- rodziny osób niepełnosprawnych.

VI. Czas trwania Programu

Termin rozpoczęcia marzec 2009 roku
Termin zakończenia grudzień 2013 roku

VII. Spodziewane rezultaty Programu

1.w zakresie zmniejszenia dynamiki wzrostu zjawiska niepełnosprawności:

- zmniejszenie liczby osób powiększających grupę osób niepełnosprawnych poprzez promocję zdrowego trybu życia, profilaktykę zapobiegania urazom, zatruciom oraz chorobom

2. w zakresie ograniczania skutków niepełnosprawności poprzez prowadzenie kompleksowej rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej w celu:

- wzmocnienia sprawności fizycznej lub psychicznej, osób niepełnosprawnych;
- zmniejszenia poziomu uszkodzenia sprawności organizmu;
- zwiększenia sprawności funkcjonalnej i aktywności życiowej osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego,
- podniesienia świadomości o prawach osób niepełnosprawnych do ochrony przed dyskryminacją,
- pobudzania współpracy między organizacjami pozarządowymi, służbami społecznymi, sektorem prywatnym, samorządami lokalnymi, osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami

3. w zakresie organizacyjnym:

- opracowanie i aktualizacja bazy danych odzwierciedlającej faktyczny wymiar zjawiska niepełnosprawności w powiecie wągrowieckim wg grup wiekowych rodzaju dysfunkcji, przyczyn etc.
- kompleksowe rozeznanie sytuacji życiowej osób i rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności w celu ustalenia sposobów udzielania pomocy lub podejmowania inicjatyw zmierzających do zmian ustawodawczych,
- stałe podnoszenie wiedzy i kwalifikacji pracowników pierwszego kontaktu oraz doskonalenie metod i warsztatu ich pracy,

- wprowadzanie skutecznych form przekazu informacji o prawach i uprawnieniach przysługującym osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom,
- koordynacja przedsięwzięć wszystkich podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych w celu likwidacji barier psychologicznych, architektonicznych i urbanistycznych.

VII. Podsumowanie

Program zawiera ogólne informacje o stanie istniejącym oraz kierunkowy plan działań na lata 2009-2013 .

Realizacja programu przyniesie wymierne korzyści nie tylko osobom niepełnosprawnym, ale całej społeczności powiatu wągrowieckiego.

Gwarantem sukcesu powinna być zasada, że wszystkie działania będą podejmowane na zasadzie dialogu i współpracy z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne.

Niniejszy program jest zgodny z założeniami:

- Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego
- Strategii Rozwoju Powiatu Wągrowieckiego
- Strategii Rozwoju Pomocy Społecznej w Powiecie Wągrowieckim w latach 2002 – 2010.

I. Skala zjawiska niepełnosprawności w Powiecie Wągrowieckim w latach 2007 i 2008 w oparciu o dane :

- Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
- Powiatowego Urzędu Pracy
- Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej
- Powiatowych jednostek organizacyjnych
- stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych

Tabela nr 1

Wnioski złożone do Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w 2008 r.

Liczba złożonych wniosków o wydanie niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności	
o niepełnosprawności	o stopniu niepełnosprawności
256	1.363

Tabela nr 2

Liczba orzeczeń o niepełnosprawności, orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w 2008 r.

o niepełnosprawności	o stopniu niepełnosprawności
255	1.645*

* 282 wnioski złożone w grudniu 2007 r.

Tabela nr 3

Orzeczenia wg przyczyn niepełnosprawności, wieku i płci wydane przez PZSON w 2008 roku dzieciom i młodzieży przed 16-tym rokiem życia

L.p	Przyczyna niepełnosprawności (symbol *)	Razem liczba orzeczeń	Wiek			Płeć	
			0-3	4-7	8-16	K	M
1	01-U	7	1	0	6	3	4
2	02-P	8	0	2	6	2	6
3	03-L	8	1	3	4	4	4
4	04-O	9	2	2	5	4	5
5	05-R	17	5	2	10	9	8
6	06-E	15	0	6	6	6	9
7	07-S	53	19	20	14	15	38
8	08-T	6	1	2	3	2	4
9	09-M	11	5	1	5	3	8
10	10-N	37	11	10	16	13	24
11	11-I	29	8	8	13	10	19
Razem		200	56	56	88	71	129

* 01-U - upośledzenie umysłowe;
 02-P - choroby psychiczne;
 03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
 04-O - choroby narządu wzroku;
 05-R - upośledzenie narządu ruchu;
 06-E - epilepsja;
 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;
 08-T - choroby układu pokarmowego;
 09-M - choroby układu moczowo-płciowego;
 10-N - choroby neurologiczne;
 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Najczęstszą przyczynę stwierdzenia niepełnosprawności u dzieci i młodzieży do 16 roku życia stanowiły schorzenia układu oddechowego i układu krążenia (ponad 26 % wydanych orzeczeń), najwięcej orzeczeń wydano dzieciom w przedziale wiekowym 8-16 lat (44 % wydanych orzeczeń), zaś 64,5 % wszystkich wydanych w 2008 roku orzeczeń stwierdzało niepełnosprawność chłopców.

Tabela nr 4 **Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem symbolu przyczyny niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności, wieku, płci, wykształcenia oraz zatrudnienia wydane przez PZSON w 2008 r. osobom powyżej 16 roku życia**

Liczba orzeczeń wydanych z symbolem przyczyny niepełnosprawności

Lp.	Symbol przyczyny niepełnosprawności*	wg stopnia niepełnosprawności			według wieku				wg płci		wg poziomu wykształcenia					wg zatrudnienia	
		znaczny	umiarkowany	lekki	16-25	26-40	41-59	60 lat i powyżej	K	M	mniej niż podstawowe	podstawowe i gimnazjum	zasadnicze	średnie	wyższe	pracujący	niepracujący
1.	01 – U	14	20	0	19	3	10	2	17	17	11	20	1	2	0	0	34
2.	02 – P	42	145	7	17	34	127	16	107	87	5	71	76	38	4	39	155
3.	03 – L	8	46	31	5	7	28	45	39	46	2	36	32	13	2	13	72
4.	04 – O	14	19	12	7	3	20	15	27	18	3	13	12	16	1	12	33
5.	05 – R	61	189	201	21	49	262	119	257	194	13	119	161	136	22	141	310
6.	06 – E	6	38	0	21	8	11	4	21	23	3	20	13	7	1	6	38
7.	07 – S	84	150	71	18	19	125	143	155	150	16	100	102	75	12	52	253
8.	08 – T	5	23	6	14	5	6	9	13	21	2	18	9	3	2	4	30
9.	09 – M	9	17	5	3	3	15	10	19	12	2	12	8	8	1	6	25
10.	10 – N	89	85	59	29	33	116	55	126	107	8	69	70	77	9	65	168
11.	11- I	111	57	21	13	16	86	74	124	65	7	62	52	55	13	31	158

* 01-U - upośledzenie umysłowe;

02-P - choroby psychiczne;

03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;

04-O - choroby narządu wzroku;

05-R - upośledzenie narządu ruchu;

06-E - epilepsja;

07-S - choroby układu oddechowego i krążenia;

08-T - choroby układu pokarmowego; 09-M - choroby układu moczowo-płciowego; 10-N - choroby neurologiczne; 11-I - inne, w tym schorzenia:

endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Wykres nr 1

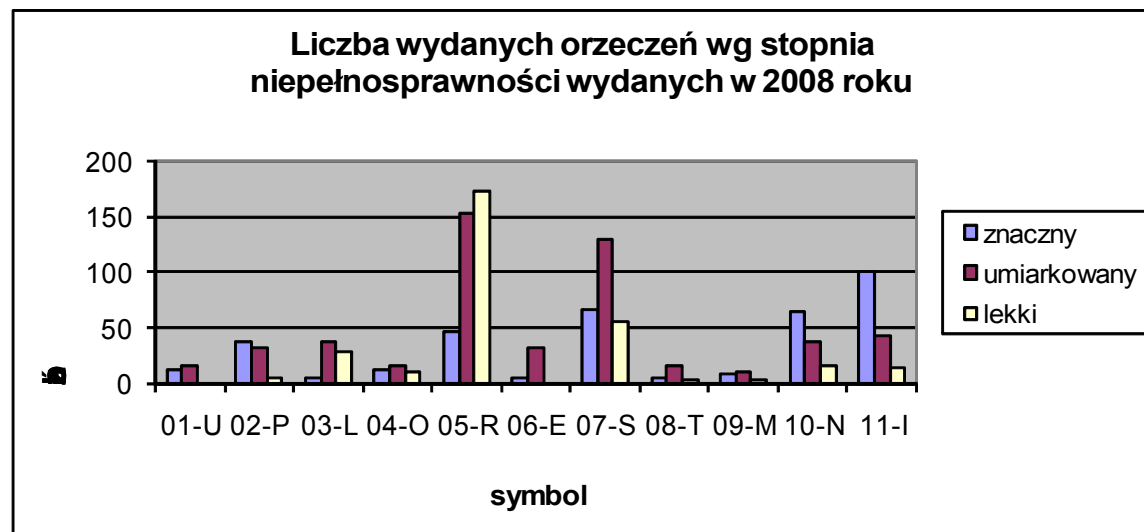

Tabela nr 5
Informacje w oparciu o dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Wągrowcu

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych - statystyki na dzień 31 grudnia 2008r	Liczba osób
Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy w PUP	133
Liczba pracodawców gotowych zatrudnić osobę niepełnosprawną	4
Liczba osób niepełnosprawnych skierowanych w 2008 roku do:	
- pracy	18
- na szkolenia	9
- na staż	7
- na przyuczenie do zawodu	3

W 2008 roku 37 osób niepełnosprawnych spośród 133 zarejestrowanych w PUP (27,81%) zostało objętych jedną z form aktywizacji zawodowej.

Tabela nr 6

Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2009-2013

**Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy
(charakterystyka zjawiska)**

Osoby zarejestrowane - statystyki na	Ogółem osoby zarejestrowane	W tym osoby niepełnosprawne
31.XII.08r		
W przeważającej części kobiety	1985	71
Uprawnieni do pobierania zasiłku	659	33
Absolwenci szkół ponadpodstawowych	166	10
Mieszkańcy wsi	1601	49
Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	123	9
Osoby w wieku:		%
15-17 lat	0	0
18-24 lat	13	8,7
25-34 lat	25	16,7
35-44 lat	17	11,3
45-54 lat	46	30,7
55-59 lat	11	7,3
60-64 lat	3	2,0
Osoby z wykształceniem:		%
Wyższym	3	2,0
Policealnym i średnim zawodowym	22	14,7
Średnim ogólnokształcącym	9	6,0
Zasadniczym zawodowym	33	22,0
Podstawowym i niepełnym zawodowym	46	30,7
Osoby pozostające bez pracy:		%
Do 1 miesiąca	6	4,0
Od 1 do 3 miesięcy	31	20,7
Od 3 do 6 miesięcy	15	10,0
Od 12 do 24 miesięcy	18	12,0
Powyżej 24 miesięcy	18	12,0

Z informacji podanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wągrowcu wynika, że fakt zarejestrowania się osoby niepełnosprawnej w PUP jako osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy, bardzo często ma luźny związek z faktyczną gotowością podjęcia pracy. Największy procent osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne, poszukujące pracy stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, niepełnym zawodowym (30,7%) oraz zasadniczym zawodowym (22%).

Charakterystyka niepełnosprawności w poszczególnych gminach Powiatu Wągrowieckiego

Tabela nr 7

Niepełnosprawni mieszkańcy gmin ze względu na stopień niepełnosprawności

Gmina Wągrowiec	2008 rok
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	264
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	194
znacznym	107
umiarkowanym	87
lekkim	0
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	70
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	84
Gmina Miejska Wągrowiec	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	413
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	220
znacznym	50
umiarkowanym	151
lekkim	19
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	34
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	33
Miasto i Gmina Skoki	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	225
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	169
znacznym	77
umiarkowanym	82
lekkim	9
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	64
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	58
Gmina Damasławek	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	172
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	154
znacznym	94
umiarkowanym	35
lekkim	25
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	18
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	18
Gmina Wapno	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	228
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	228
znacznym	61
umiarkowanym	100
lekkim	50
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	17
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	15
Miasto i Gmina Gołańcz	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	762
W tym ze stopniem niepełnosprawności:	565
znacznym	281
umiarkowanym	241
lekkim	60
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	62
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	
Gmina Mieścisko	
Ilość osób niepełnosprawnych w gminie (ogółem)	316

W tym ze stopniem niepełnosprawności:	286
znacznym	120
umiarkowanym	116
lekkim	50
Ilość dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do 16 roku życia	30
Ilość rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	28

Wsparcie oferowane osobom niepełnosprawnym w gminach

Tabela nr 8

Miasto Wągrowiec	Lata	
	2007	2008
Niepełnosprawne osoby korzystające z pomocy społecznej		
Osoby samotne	290	122
Osoby otrzymujące zasiłek stały	146	110
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	81	45
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	30	26
Gmina Wągrowiec		
Osoby samotne	10	30
Osoby otrzymujące zasiłek stały	55	48
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	3	5
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	4	4
Gmina Wapno		
Osoby samotne	15	18
Osoby otrzymujące zasiłek stały	24	21
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	4	4
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	2	2
Miasto i Gmina Skoki		
Osoby samotne	78	17
Osoby otrzymujące zasiłek stały	31	25
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	14	15
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	0	0
Miasto i Gmina Gołańcz		
Osoby samotne	36	36
Osoby otrzymujące zasiłek stały	44	43
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	0	2
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	1	2
Gmina Damasławek		
Osoby samotne	32	13
Osoby otrzymujące zasiłek stały	11	22
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	1	0
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	0	0
Gmina Mieścisko		
Osoby samotne	22	14
Osoby otrzymujące zasiłek stały	27	23
Osoby korzystające z usług opiekuńczych	6	11
Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające z usług środowiskowych domów samopomocy	0	0

Dostępność gminnych instytucji użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych (wg. danych z miast i gmin)

Tabela nr 9

Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy			X
Ośrodek Pomocy Społecznej			X
Ośrodek zdrowia			X
Szkoły		*	
Przedszkola		*	
Dom kultury			X
Kino	brak	brak	brak

* nie wszystkie placówki oświatowe z terenu gminy Wągrowiec są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych	Nie
--	------------

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii: brak

Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy	X		
Ośrodek Pomocy Społecznej	X		
Ośrodek zdrowia		X	
Szkoły			X
Przedszkola			X
Dom kultury			X
Kino	X		
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Nie

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii:

brak mieszkań socjalnych;

niezaspokojone potrzeby w zakresie mieszkań dostosowanych dla osób niepełnosprawnych.

Miasto i Gmina Skoki.			
Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy			x
Ośrodek Pomocy Społecznej		x	
Ośrodek zdrowia		x	
Szkoły		x	
Przedszkola		x	
Dom kultury	brak	brak	brak
Kino	brak	brak	brak
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Nie

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii:
 Likwidacja barier architektonicznych w Urzędzie Miasta i Gminy w Skokach.

Gmina Damasławek			
Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy			x
Ośrodek Pomocy Społecznej		x	
Ośrodek zdrowia			x
Szkoły		x	
Przedszkola		x	
Dom kultury		x	
Kino	brak	brak	brak
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Nie

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii: *brak*

Miasto i Gmina Gołańcz			
Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy			x
Ośrodek Pomocy Społecznej	x		
Ośrodek zdrowia		x	
Szkoły			x
Przedszkola			x
Dom kultury			x
Kino			x
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Tak

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii: *brak*

Gmina Wapno			
Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy		x	
Ośrodek Pomocy Społecznej		x	
Ośrodek zdrowia			x
Szkoły			x
Przedszkola			x
Dom kultury	brak	brak	brak
Kino	brak	brak	brak
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Nie

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii:

Likwidacja barier architektonicznych w Zespole Szkół i Przedszkolu w Wapnie oraz w Ośrodku Zdrowia.

Gmina Mieścisko			
Instytucja	dostępność		
	całkowita	wystarczająca	brak
Urząd miasta/gminy			x
Ośrodek Pomocy Społecznej			x
Ośrodek zdrowia			x
Szkoły			x
Przedszkola			x
Dom kultury			x
Kino	brak	brak	brak
Możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pojazdu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych			Tak

Najważniejsze potrzeby gminy w przedmiotowej kwestii:

- *montaż wind w budynkach szkół podstawowych i gimnazjum;*
- *montaż platform przyschodowych w budynkach: Ośrodka Zdrowia, Lekarzy Rodzinnych, Urzędu Gminy;*
- *budowa podjazdów do budynków szkolnych i przedszkola;*
- *likwidacja progów i dostosowanie łazienek wewnątrz wszystkich budynków użyteczności publicznej;*
- *montaż wykończeń odblaskowych na poręczach;*
- *przebudowa przejść na przejściach dla pieszych na terenie gminy.*

**Dostępność powiatowych instytucji użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych
(wg danych z jednostek powiatowych)**

Tabela nr 10

dostępność/instytucja	całkowita	wystarczająca	brak
Starostwo Powiatowe	X		
Powiatowy Urząd Pracy		X	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie			X
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	X		
Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	X		
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	X		
Dom Pomocy Społecznej	X		
Powiatowa Biblioteka Publiczna			X
I Liceum Ogólnokształcące w Wągrowcu		X	
Ognisko Pracy Pozaszkolnej	X		
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy - szkoła - internat	X		X
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Gołańczy			X
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1		X	
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2			
Bursa Szkolna Nr 1			X
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza	X		
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Antoniewie			X
Wydział Komunikacji Starostwa Powiatowego	X		
Powiatowy Zarząd Dróg Wągrowiec		X	
Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego			X

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej		X
Komenda Powiatowa Policji	X	
Powiatowy Inspektorat Weterynarii		X
Państwowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna Wągrowiec		X

**Tabelaryczne zestawienia zadań
wynikających z Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
w Powiecie Wągrowieckim na lata 2009 - 2013**

Tabela nr 1

Szczegółowy wykaz potrzeb jednostek powiatowych w zakresie likwidacji barier, których realizacja jest przewidziana w latach 2009 – 2013

(na podstawie informacji podanej przez jednostki organizacyjne z terenu Powiatu Wągrowieckiego - w miarę zgłaszanych potrzeb podlega modyfikacjom)

Instytucja	Zgłaszana potrzeba likwidacji barier
Starostwo Powiatowe	brak
Powiatowy Urząd Pracy	brak
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - przystosowanie toalet dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim i niepełnosprawnych ruchowo; - montaż schodolazu; - montaż drzwi automatycznie otwieranych przy wejściu do Centrum na piętrze;
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	brak
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> - przystosowanie łazienek i ubikacji z wyposażeniem dostosowanym dla osób niepełnosprawnych; - zakup wózka-wanny dla osób niepełnosprawnych; - zakup urządzenia UGUL; - przystosowanie sali dziennego pobytu dla niepełnosprawnych pacjentów.
Dom Pomocy Społecznej	brak
Powiatowa Biblioteka Publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - likwidacja barier dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich i niepełnosprawnych ruchowo.
I Liceum Ogólnokształcące w Wągrowcu	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie podjazdów i windy dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich w zabytkowej i dobudowanej części budynku szkoły; - dostosowanie łazienek dla osób niepełnosprawnych.
Ognisko Pracy Pozaszkolnej	brak
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy - szkoła - internat	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie podjazdu, likwidacja barier architektonicznych – wejście główne do budynku szkoły; - Dom Katechetyczny – likwidacja barier architektonicznych;
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Gołańczu	<ul style="list-style-type: none"> - podjazdy do budynków; - windy w budynku szkolnym; - oznakowania świetlne dla niedowidzących.
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja podjazdów dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózku inwalidzkim, w szczególności w miejscu, w którym budynek szkolny łączy się z

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2	sala gimnastyczną. Brak danych
Bursa Szkolna Nr 1	<ul style="list-style-type: none"> – podjazd dla osób niepełnosprawnych jako element dobudowy do schodów wejścia głównego; – urządzenie do transportu bliskiego osób niepełnosprawnych np. Krzesiśko dla osób niepełnosprawnych w związku z różnicą poziomów jakie w Bursie istnieją.
Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza	brak
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Antoniewie	– budowa podjazdów i montaż windy.
Wydział Komunikacji Starostwa Powiatowego	brak
Powiatowy Zarząd Dróg Wągrowiec	brak
Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego	<ul style="list-style-type: none"> – zakup i montaż windy lub podnośnika schodowego; – budowa podjazdu dla osób na wózkach inwalidzkich.
Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	brak
Komenda Powiatowa Policji	– adaptacja pomieszczenia do obsługi niepełnosprawnych petentów.
Powiatowy Inspektorat Weterynarii	brak
Państwowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna Wągrowiec	<ul style="list-style-type: none"> – zakup i montaż windy lub podnośnika schodowego; – budowa podjazdu dla osób na wózkach inwalidzkich.

Tabela nr 2

**Szczegółowy wykaz potrzeb jednostek i instytucji miejskich i gminnych z terenu powiatu ,
których realizacja jest przewidziana w latach 2009 – 2013**

(na podstawie aktualnie występujących potrzeb zgłaszanych przez jednostki i instytucje z terenu powiatu-w miarę zgłaszanych potrzeb podlega modyfikacjom)

L. p.	Rodzaj działania	Miejsce realizacji	Nazwa zadania	Czas realizacji	Koszt realizacji	Podmioty odpowiedzialne
------------------	-------------------------	-------------------------------	----------------------	----------------------------	-----------------------------	------------------------------------

1.	Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie postrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych	Polski Związek Niewidom. Wągrowcu	Działalność informacyjna, przeciwdziałanie izolacji i osamotnieniu osób niepełnosprawnych	2009-2013	brak danych	Zarząd Związku
		Polski Związek Emerytów, Rencistów i inwalidów w Wągrowcu	Wielokierunkowa integracja osób starszych i niepełnosprawnych: wyjazdy, spotkania, zloty, imprezy, wycieczki, aktywizacja osób z małych miasteczek i wsi.	2009-2013	brak danych	Zarząd Związku
		Gmina Wągrowiec	Podjęcie działań mających na celu zmianę stereotypów postrzegania niepełnosprawności: <ul style="list-style-type: none"> - organizacja spotkań integracyjnych - grupy wsparcia Prowadzenie kampanii informacyjnej dot. programów na rzecz osób niepełnosprawnych	2009-2013	brak danych	Urząd Gminy, GOPS
2	Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w rehabilitacji, życiu społecznym, kultury i sportu	Gmina Miejska Wągrowiec	Organizacja imprez dla osób niepełnosprawnych o charakterze integracyjnym, również z udziałem osób niepełnosprawnych z zaprzyjaźnionych gmin z zagranicy współpracujących z gminą miejską Wągrowiec	2009-2013	16.000,00	MOPS
			Rozszerzenie zakresu działania Dziennego Domu Seniora przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Wągrowcu na rzecz seniorów poprzez organizowanie: <ul style="list-style-type: none"> - imprez integracyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym np. 	2009-2013	40.000,00	MOPS

	Budowa podjazdu, poszerzenie drzwi wejściowych – podmiot gospodarczy	2009-2013	8.000,00	Podmiot gospodarczy; Urząd Gminy
	Zakup nowego samochodu do WTZ dla osób niepełnosprawnych	2010-2011	180.000,00	Kierownik WTZ
	Zakup i montaż windy, budowa podjazdu zewnętrznego, dostosowanie wc do potrzeb osoby niepełnosprawnej, dostosowanie drzwi , zakup transportera wózka inwalidzkiego „Scalamobil” w Zespole Szkół	2011	220.000,00	Urząd Gminy Zespół Szkół
Powiat wągrowiecki	Przystosowanie szpitala powiatowego w Wągrowcu: przystosowanie wc i łazienek, zakup wózka-wanny, zakup UGUL, przystosowanie sali dziennego pobytu	2009-2010	300.000,00	Dyrekcja szpitala
Gmina Damasławek	Budowa 7 podjazdów dla osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich (Z.S.P. Damasławek, Sz.P. Niemczyn, Ośrodek Zdrowia, Siedziba Stowarzyszenia „Iskra nadziei” , Gminny Ośrodek Kultury, Urząd Gminy)	2009-2014	100.000,00	Dyrektorzy instytucji, prezisi organizacji
	Dostosowanie 3 pomieszczeń wc do potrzeb osób niepełnosprawnych (Z.S.P. Damasławek, Sz.P. Niemczyn, Dom Kultury)	2009-2014	25.000,00	Dyrektorzy instytucji

4.	Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.	Miasto i Gmina Gołańcz	Utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	2009-2014	126.250,00	Urząd Miasta i Gminy Gołańcz
		Miasto i Gmina Skoki	Budowa podjazdów w budynkach użyteczności publicznej (biblioteka, przedszkole, szkoła podstawowa, ośrodek zdrowia, ośrodek pomocy społecznej).	2009-2014	96.000,00	Urząd Miasta i Gminy Skoki
			Przystosowanie pomieszczenia sanitarnego dla osób niepełnosprawnych- świetlica dla dzieci	2009-2013	20.000,00	OPS Skoki i Towarzystwo Wspierania Rodziny i Dziecka ALIA
			Dostosowanie urzędu do obsługi niepełnosprawnego (modernizacja pomieszczenia na parterze, montaż domofonu połączonego z sekretariatem urzędu)	2009-2013	6.000,00	OPS , Urząd Miasta i Gminy Skoki
			Wyznaczenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych	2009 - 2013	1.000,00	Urząd Miasta i Gminy Skoki
		Gmina Wągrowiec	Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej	2009-2014	Brak danych	Urząd Gminy, PCPR
		Stowarzyszenie Rehabilitacja w Wągrowcu	Pozyskanie budynku i adaptacja na funkcjonowanie dotychczasowych WTZ w Wągrowcu	2009-2010	2.000.000,00	Zarząd stowarzyszenia
		Powiat wągrowiecki	Poszerzanie i propagowanie informacji o możliwościach zatrudnienia osób niepełnosprawnych	2009-2014	Brak danych	PCPR, PUP, Starostwo
Gmina miejska Wągrowiec	Inicjowanie szkoleń i przekwalifikowań osób niepełnosprawnych	2010-2014	25.000,00	MOPS		

5.	Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji	Gmina Wapno	Zakup pomocy dydaktycznych dla osób niepełnosprawnych do szkoły itp.	2009-2013	250.000,00	Urząd Gminy, GOPS , TPD, dyrektorzy szkół
		Stowarzyszenie „Wesołe Misie” w Skokach	Pomoc dzieciom w nauce języków obcych i obsłudze komputera	2009-2014	Brak danych	Zarząd stowarzyszenia
		Powiat wągrowiecki	Zwiększanie możliwości uczęszczania na wydziały zamiejscowe uczelni wyższych znajdujące się w powiecie wągrowieckim	2009-2014	Brak danych	Starostwo, PCPR, ZSP nr 1 i ZSP nr 2

Dokument opracował zespół roboczy w PCPR Wągrowiec :

- Edyta Owczarzak, Lucyna Ostapiuk , Michał Gorlaszka,